

WSPOMNIENIE

PROFESOR STANISŁAW LISZEWSKI (1940–2016) GEOGRAF – UCZONY – PRZYJACIEL

Dla przypomnienia kilka wydarzeń z bogatej biografii Profesora. Urodził się 11 listopada 1940 r. w mieście Ruda Pabianicka. Studia geograficzne na Uniwersytecie Łódzkim (UŁ) odbywał w latach 1958–1963. W tym samym 1963 r. rozpoczął pracę jako asystent w Katedrze Geografii Ekonomicznej UŁ. Przeszedł wszystkie etapy tzw. kariery uniwersyteckiej. W 1970 r. uzyskał stopień naukowy doktora, wykonując pod kierunkiem swego Mistrza prof. Ludwika Straszewicza rozprawę doktorską pt. *Użytkowanie ziemi w miastach województwa opolskiego*. W 1977 r. opublikował rozprawę pt. *Tereny miejskie a struktura przestrzenna Łodzi*, która wraz z oceną dorobku naukowego stanowiła podstawę nadania Mu stopnia naukowego doktora habilitowanego. W 1987 r. otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, zaś w 1990 r. profesora zwyczajnego. Uwieńczeniem Jego działalności badawczej były nadane Mu doktoraty *honoris causa* Politechniki Łódzkiej (2011) oraz Uniwersytetu w Preszowie (Prešovská Univerzita v Prešove) na Słowacji (2013).

Profesor Stanisław Liszewski należał do nielicznej grupy uczonych, którzy mieli decydujący wpływ na geografę polską i światową przełomu dwóch stuleci – XX i XXI w. Cieszył się wielkim szacunkiem i uznaniem zarówno w kraju, jak również za granicą. Wynikało to przede wszystkim z osobowości Profesora. Był bowiem wielkim erudytą, Człowiekiem otwartym na sprawy innych ludzi, życzliwym dla wszystkich, którzy szukali u Niego pomocy i rady. Przez kilkadziesiąt lat stanowił w Polsce wielki autorytet w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej. Miał cztery wielkie miłości swojego życia: najbliższą Rodzinę, Geografię pisaną przez duże „G”, miasto Łódź oraz swoją macierzystą uczelnię – Uniwersytet Łódzki. Te miłości nie konku-

rowały ze sobą, przeciwnie – zaprzyjaźniły się i oddały mu się bez reszty. Wybrankom swego serca, duszy i umysłu Profesor zawierzył bez końca. Pomagała Mu w tym wspiana małżonka Alicja, która czuwała nad tym, aby Profesor stąpał po twardym gruncie nie zawsze wspianiałej rzeczywistości.

Z problematyką osadniczą, szczególnie zaś z zagadnieniami z zakresu geografii miast, związane było pole badawcze Profesora niemal od początku działalności naukowej. Prace z geografii osadnictwa stanowią ponad połowę całego, liczącego blisko 400 pozycji, dorobku naukowego. Zaczął od studiów związanych z użytkowaniem ziemi w jednostkach miejskich, by po latach dojść do uogólnień teoretycznych, znacznie poszerzających dotychczasowe postrzeganie tej dziedziny badań geograficznych.

Realizację swoich pierwszych zainteresowań rozpoczął na przełomie lat 60. i 70. ubiegłego stulecia, wybierając jako przedmiot badań miasta Śląska Opolskiego. Początkowo były to studia jednostkowe, dotyczące poszczególnych osiedli miejskich. Syntezę tych dociekań naukowych zaprezentował w cytowanej już rozprawie doktorskiej. Autor przedstawił w niej nowe podejście badawcze do problematyki użytkowania ziemi w jednostkach miejskich, m.in. poprzez powiązanie jej z sytuacją społeczno-ekonomiczną i uwarunkowaniami geograficznymi. Był jednym z prekursorów włączania do badań z tego zakresu również takich zagadnień, jak: związki miasta z zapleczem, powiązania przestrzenne miast (szczególnie małych), określanie funkcji miasta. Charakter nowatorski miały też studia zmierzające do nakreślenia zasad metodologicznych do przeprowadzania inwentaryzacji urbanistycznej miast.

Stopniowo w twórczości Profesora zaczęły pojawiać się prace o charakterze teoretycznym. Do takich należy przede wszystkim zaliczyć wzorcowe opracowanie pt. *Osadnictwo* (2000), wykonane wspólnie z prof. Wiesławem Maikiem. Jest to pierwsza w naszej geografii tak szczegółowa prezentacja problemów osadniczych w skali globalnej, wskazująca równocześnie na główne problemy badawcze z tego zakresu w zmieniającym się świecie. Ważnym wydarzeniem naukowym było ukazanie się z inspiracji Profesora S. Liszewskiego i pod Jego redakcją podręcznika akademickiego pt. *Geografia urbanistyczna* (2008, 2012), której był też współautorem. Z prac teoretycznych na wyróżnienie zasługują również studia dotyczące: podziału i klasyfikacji terenów miejskich (1978), strefy podmiejskiej traktowanej jako przedmiot badań geograficznych (1987), nowych miast jako problemu badawczego geografii (1989, współautorstwo), roli funkcji administracyjnej oraz naukowej w rozwoju miast (1992, 1997, 2008) czy teorii i koncepcji badań przemiany struktury przestrzennej warunków życia mieszkańców miast (2004). Wielką wagę przywiązywał do bieżącego monitorowania stanu polskiej geografii osadnictwa (1990, 1993–1995, 2005, 2008 – kilka pozycji, 2010). Pozwalało to Profesorowi kreślić perspektywy rozwoju tej ważnej dziedziny nauk geograficznych. Ostatnią pracą z tego cyklu zaprezentował w 2008 r. (*Stan i perspektywy rozwoju geografii osadnictwa w Polsce*). Jego zasługą było opublikowanie trzytomowego wydawnictwa poświęconego dziejom polskiej geografii osadnictwa i ludności (*Geografia osadnictwa i ludności w niepodległej Polsce*. T. 1. *Ośrodki naukowo-badawcze i ich dorobek*, T. 2. *Kierunki badań naukowych*, T. 3. *Badacze*, 1993–1995). Problematyce tej poświęcił też odrębny rozdział w *Historii geografii polskiej* (2008).

Ważne miejsce w studiach osadniczych Stanisława Liszewskiego zajmowała zawsze sama Łódź i region łódzki, którym poświęcił około 100 prac. Należy w tym miejscu wymienić m.in. wspomnianą już rozprawę habilitacyjną oraz publikacje: *Kariera metropolitalna miasta przemysłowego* (1996), *Procesy transformacji gospodarki i zmiany struktury przestrzennej aglomeracji Łodzi* (1997), *Ewolucja funkcji regionotwórczych Łodzi* (1999), *Funkcja regionalna Łodzi i jej rola w kształtowaniu województwa. Zarys monografii województwa łódzkiego* (2001, red. i autorstwo kilku rozdziałów), *Delimitacja obszaru metropolitalnego Łodzi* (2005), *Od łódzkiego zespołu miejskiego po łódzki obszar metropolitalny* (2010). Ukoronowaniem tego cyk-

lu studiów jest *Atlas miasta Łodzi* (2002; suplementy 2009, 2012). Jest to opracowanie wyjątkowe, zarówno ze względu na walory merytoryczne, jak i z powodu zastosowanej metodologii prezentacji kartograficznej różnych zjawisk i procesów zachodzących w przestrzeni miejskiej. Profesor Liszewski był inicjatorem tego przedsięwzięcia, autorem koncepcji, redaktorem i autorem wielu map. *Atlas* jest jednym ze znaczniejszych osiągnięć polskiej geografii i polskiej kartografii. Niejako uzupełnieniem *Atlasu* jest praca pt. *Łódź. Monografia miasta* (2009), której był redaktorem i współautorem.

Bogate doświadczenie zdobyte w trakcie studiów z zakresu geografii osadnictwa wykorzystał w badaniach w dziedzinie geografii turystyki. Publikacje z tej dziedziny stanowią około 30% Jego dorobku naukowego Stanisława Liszewskiego, przy czym wyróżniającą się grupą są prace z pogranicza geografii osadnictwa i geografii turystyki. Połączenie tych dwóch wątków naukowych pozwoliło Profesorowi spojrzeć niejako z góry na współczesne osadnictwo turystyczne. Nakreślił więc etapy jego rozwoju, zaproponował typologię sieci osadniczej, a także wskazał niezbędne działania, które należałoby podjąć dla rozwoju funkcji turystycznej jednostki osadniczej. Wszystkie te prace cechuje niepowtarzalny walor teoretyczny i metodologiczny. Tak ustawione studia stanowiły nowość w wojennej geografii. Wymieńmy choć kilka prac z tego zakresu: *Geneza i rozwój osadnictwa wypoczynkowego w otoczeniu Łodzi* (1987), *Funkcja osadnictwa nadmorskiego w świetle analizy ruchu turystycznego. Przykład Mierzei Helskiej* (1988), *Funkcja turystyczna Augustowa* (1989, red.), *Klasyfikacja i typologia osadnictwa turystycznego. Założenia teoretyczne* (1989), *Osadnictwo turystyczne* (1991), *Spała. Monografia i funkcja miejscowości wypoczynkowej* (1991), *The industrial City as a tourist center. The example of Łódź* (1992), *Przestrzeń turystyczna i osadnictwo turystyczne* (2002), *Metropolitalny region turystyczno-wypoczynkowy. Przykład miasta Łodzi* (2005), *Miasto jako przedmiot badań geografii turystyki* (2008), *Miejska przestrzeń eksploracji turystycznej. Przykład Łodzi* (2009), *Przestrzenie turystyki i osadnictwo turystyczne* (2009).

Osiągnięcia badawcze Profesora z geografii osadnictwa, a zwłaszcza z geografii miast, weszły do kanonu wzorcowych prac z zakresu tej problematyki. Wszystkie prace łączy jedna podstawowa cecha – stanowią przykład doskonale przeprowadzonej syntezy geograficznej. Obok wartości teoretycznych zawierają

również oryginalną metodologię. Równocześnie wskazują one, jak wielką różnorodność zjawisk można uwzględniać w studiach z tego zakresu. Należy w tym miejscu podkreślić również Jego wielki wkład w rozwój młodej kadry specjalizującej się w tej dziedzinie. Ważną rolę w tym zakresie odegrała, odbywająca się corocznie od 1988 r. w Łodzi, konferencja naukowa zatytułowana „Konwersatorium wiedzy o mieście”. Jest ona kontynuacją tzw. konferencji styczniowych, których inicjatorem był prof. Ludwik Straszewicz. Wprowadzona przez Profesora Liszewskiego nowa formuła konferencji o nazwie „Konwersatorium wiedzy o mieście” zainspirowała geografów, socjologów, ekonomistów, urbanistów i architektów do prowadzenia wspólnych dyskusji na temat problemów miast, ich regionów i stref podmiejskich. Dorobek pierwszych dwóch konwersatoriów poświęconych funkcji administracyjnej miast został opublikowany z pewnym opóźnieniem w 1992 r. w „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica” 17. Referaty wygłoszone w czasie trzeciej konferencji pt. *Problemy i kierunki badawcze polskiej geografii osadnictwa w latach dziewięćdziesiątych i następnych. Dyskusja przy „okrągłym stole”* zostały opublikowane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego w 1990 r. Dopiero referaty wygłoszone w 1991 r. zostały po raz pierwszy opublikowane w ramach IV „Konwersatorium Wiedzy o Mieście” pt. *Geografia społeczna* pod red. S. Liszewskiego. Problematyka badawcza kolejnych konwersatoriów była bardzo zróżnicowana i dotyczyła: metodologii badań geografii osadnictwa, przemian struktur przestrzennych i funkcjonalnych miast i regionów miejskich, miast postsocjalistycznych, centrów miejskich i ich peryferii, warunków życia w miastach, procesów gentryfikacji oraz współczesnych czynników i barier rozwoju miast. (Na końcu niniejszego opracowania został zamieszczony pełen wykaz numerowanych monografii opublikowanych pod wspólną nazwą „Konwersatorium Wiedzy o Mieście”).

W czasie konwersatoriów prezentowane były przygotowywane na stopień prace doktorskie i habilitacyjne, a także nowe podejścia badawcze z zakresu geografii miast.

Wszystko to zadecydowało o wykształceniu się **łódzkiej szkoły naukowej z geografii osadnictwa**, cenionej w środowisku geografów polskich i zagranicznych oraz wykazującej się już znaczącym dorobkiem. Funkcjonuje ona obok **łódzkiej szkoły naukowej z geografii turystyki**, którą również stworzył Profesor. W obu dziedzinach są to jedyne tak wyraźnie

ukształtowane szkoły badawcze w Polsce, zapewne również nieliczne na świecie.

Swoją działalność na niwie naukowej i wychowawczej Profesor Stanisław Liszewski łączył z niebywałą aktywnością typu organizacyjnospołecznego. Spośród najważniejszych wymieńmy choć kilka funkcji: kierownik Zakładu Geografii Miast i Turystyki (od 1981 r., w 1992 r. przekształcony w Katedrę, a w roku 2007 w Instytut), dziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1981–1984), rektor UŁ (dwie kadencje, 1996–2002), przewodniczący Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (siedem kadencji, 1991–2015, od 2015 r. godność Prezesa Honorowego ŁTN), przewodniczący Komitetu Nauk Geograficznych PAN (KNG, 2003–2007), przewodniczący Konferencji Kierowników Jednostek Geograficznych (ok. 1997–2002), przewodniczący Komisji Geografii Osadnictwa i Ludności, a także Komisji Geografii Turystyki Polskiego Towarzystwa Geograficznego (PTG), przewodniczący Rady ds. Szkolnictwa Wyższego Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi (2006–2012). Był członkiem KNG PAN (1981–2007), KPZK PAN (od 1984 r.), Państwowej Rady Gospodarki Przestrzennej (1990–1994), Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych (1994–1996) i Państwowej Komisji Akredytacyjnej. Przez ponad 50 lat był członkiem PTG, angażował się w działalność Międzynarodowej Unii Geograficznej. Otrzymał liczne ważne odznaczenia i wyróżnienia, z których najważniejsze to: Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2003), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1995), dwie Nagrody Miasta Łodzi (1995 i 2003), godność Honorowego Obywatela Miasta Łodzi (2013), Medal *Universitas Lodzianis Merentibus* (2005). Był członkiem honorowym towarzystw geograficznych Gruzji i Słowacji. W 1986 r. Polskie Towarzystwo Geograficzne wyróżniło Profesora Złotą Odznaką, zaś w 2015 r. godnością Członka Honorowego PTG.

Profesor Stanisław Liszewski znajdował zawsze czas dla wszystkich, którzy Go prosili o spotkanie, pomoc czy konsultację. Tak było do ostatnich Jego dni. Cechą charakterystyczną tych spotkań, które nierzadko przekształcały się w bezpośrednią rozmowę, była Jego wielka życzliwość, zrozumienie problemów nurtujących drugiego człowieka. Zarazem Profesor chętnie dzielił się swoją wiedzą i doświadczeniem, przedstawiał swoje stanowisko, co niejednokrotnie okazywało się bezcenne dla młodych adeptów nauki. Nieodmienne na twarzy Profesora był obecny charakterystyczny ciepły i pełen troski uśmiech, który emanował w stronę rozmówcy, dając mu potężny ładunek optymizmu.

Można chyba zaryzykować stwierdzenie, że ten podtrzymujący na duchu uśmiech Profesora odegrał niebagatelną rolę w karierze naukowej niejednego z geografów, a pośrednio odegrał również ważną rolę w rozwoju naszej geografii.

Do końca życia Jego wielką troską był stan polskiej geografii. Martwił się jej rozczłonkowaniem na wiele bardzo drobnych subdyscyplin, które często odsuwają badacza od zasadniczego nurtu dociekań geografii. Bolesnie odczuwał dezintegrację środowiska geografów, przejawiającą się powstawaniem konkurencyjnych wobec PTG organizacji i stowarzyszeń, których kadre stanowią często dawni członkowie naszego Towarzystwa. Martwił się słabym zainteresowaniem społecznym geografiami i jej misyjnością we współczesnym świecie.

Poznaliśmy się w 1980 r. Znajomość prędko przekształciła się w przyjaźń. Kontaktowaliśmy się bardzo często, w chwilach radosnych oraz w momentach trudnych i ciężkich. Ostatni raz trzy dni przed Jego przedwczesną śmiercią! I trudno mi uwierzyć w Jego odejście, tym bardziej że cały czas czuję przy sobie Jego obecność. Również dzisiaj jest wśród nas! Uśmiecha się i cieszy z obecności na JEGO „Konwersatorium wiedzy o mieście” tak wielu Przyjaciół!

*Antoni Jackowski
Przewodniczący
Polskiego Towarzystwa Geograficznego*

Dotychczas ukazały się następujące tomy w cyklu „Konwersatorium Wiedzy o Mieście”

Nr tomu	Rok wydania	Tytuł tomu
–	1988	I Konferencja – przedmiotem dyskusji podczas konferencji były skutki zmian administracyjnych
–	1989	II Konferencja – dyskutowano nt. Znaczenia funkcji administracyjnej dla powstania, rozwoju i bieżącego funkcjonowania dużych skupisk miejskich
–	1990	III Konferencja – <i>Problemy i kierunki badawcze polskiej geografii osadnictwa w latach 90. i następnych. Dyskusja przy „okrągłym stole”, Łódź, 21 kwietnia 1990 r.</i> , Instytut Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 1990, ss. 47, ISBN 83-7016-494-3.
IV	1991	<i>Geografia społeczna</i> , red. S. Liszewski, Instytut Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 1991, ss. 78, ISBN 83-7016-541-9.
V	1992	Brak danych
VI	1993	Brak danych
VII	1994	<i>Region miejski. Centrum a peryferia w okresie transformacji politycznej, gospodarczej i społecznej</i> , red. J. Kaczmarek, Katedra Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności PTG, Łódź 1994, ss. 111.
VIII	1995	<i>Centra i peryferie dużych miast. Transformacja i przyszłość. Pojęcia i metody badawcze</i> , red. J. Kaczmarek, Katedra Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności PTG, Łódź 1995, ss. 105, ISBN 83-904856-0-5.
IX	1997	<i>Współczesne przemiany struktur przestrzennych dużych miast</i> , red. J. Kaczmarek, Katedra Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności PTG, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1997, ss. 121, ISBN 83-85879-74-9.
X	1998	<i>Metodologia geografii osadnictwa na przełomie wieków</i> , red. J. Kaczmarek, Katedra Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1998, ss. 139, ISBN 83-85879-91-9.
XI	1999	<i>Zróżnicowanie przestrzenne struktur społecznych w dużych miastach</i> , red. J. Kaczmarek, Katedra Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1999, ss. 126, ISBN 83-87749-08-7.
XII	1999	<i>Przestrzeń miejska, jej organizacja i przemiany</i> , red. Jacek Kaczmarek, Katedra Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1999, ss. 160, ISBN 83-87749-25-7.
XIII	2000	<i>Miasto postsocjalistyczne. Organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany</i> , red. I. Jażdżewska, Katedra Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności PTG, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2000, ss. 231, ISBN 83-87749-27-3.
XIV	2001	<i>Miasto postsocjalistyczne – organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany, część II</i> , red. I. Jażdżewska, Katedra Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności PTG, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2001, ss. 306, ISBN 83-87749-44-3.

XV	2002	<i>Współczesne formy osadnictwa miejskiego i ich przemiany</i> , red. I. Jażdżewska, Katedra Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności PTG, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2002, ss. 312, ISBN 83-87749-51-6.
XVI	2003	<i>Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni</i> , red. I. Jażdżewska, Katedra Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2003, ss. 297, ISBN 83-87749-62-1.
XVII	2004	<i>Zróżnicowanie warunków życia ludności w mieście</i> , red. I. Jażdżewska, Katedra Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2004, ss. 344, ISBN 83-7171-822-5.
XVIII	2005	<i>Współczesne procesy urbanizacji i ich skutki</i> , red. I. Jażdżewska, Katedra Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2005, ss. 410, ISBN 83-7171-926-4.
XIX	2006	<i>Nowe przestrzenie w mieście, ich organizacja i funkcje</i> , red. I. Jażdżewska, Katedra Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2006, ss. 390, ISBN 978-83-7525-020-6.
XX	2007	<i>Polska geografia osadnictwa – dotychczasowy dorobek. Program badań</i> , red. I. Jażdżewska, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2007, ss. 322, ISBN 978-83-7525-145-6.
XXI	2008	<i>Funkcja turystyczna miast</i> , red. I. Jażdżewska, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008, Wyd. UŁ, ss. 301, ISBN 978-83-7525-222-4.
XXII	2009	T. 1 – <i>Strefa podmiejska i małe miasta w okresie transformacji</i> , red. I. Jażdżewska, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2009, ss. 167, ISBN 978-83-7525-380-1.
XXII	2009	T. 2 – <i>Duże i średnie miasta polskie w okresie transformacji</i> , red. I. Jażdżewska, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2009, ss. 279, ISBN 978-83-7525-379-5.
XXIII	2010	T. 1 – <i>Osiedla blokowe w strukturze przestrzennej miast</i> , red. I. Jażdżewska, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2010, ss. 319, ISBN 978-83-7525-534-8.
XXIII	2010	T. 2 – <i>Geografia osadnictwa jako przedmiot zajęć w szkołach wyższych</i> , red. S. Liszewski, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2010, ss. 69, ISBN 978-83-7525-533-1.
XXIV	2011	T. 1 – <i>Przestrzeń publiczna miast</i> , red. I. Jażdżewska, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2011, ss. 297, ISBN 978-83-7525-650-5.
XXIV	2011	T. 2 – <i>Człowiek w przestrzeni publicznej miasta</i> , red. I. Jażdżewska, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2011, ss. 240, ISBN 978-83-7525-651-2.
XXV	2012	<i>Procesy gentryfikacji w mieście</i> , cz. 1, red. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2012, ss. 309, ISBN 978-83-7525-798-4, ISBN 978-83-7969-053-4.
XXVI	2013	<i>Procesy gentryfikacji</i> , cz. 2, red. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, Wyd. UŁ, Łódź 2013, ss. 195, ISBN 978-83-7969-053-4.
XXVII	2014	<i>Centra i peryferie w okresie transformacji ustrojowej</i> , red. A. Wolaniuk, Wyd. UŁ, Łódź 2014, ss. 339, ISBN 978-83-7969-554-6 oraz e-ISBN 978-83-7969-610-9.
XXVIII	2015	<i>Współczesne czynniki i bariery rozwoju miast</i> , red. A. Wolaniuk, Wyd. UŁ, Łódź 2015, ss. 300, ISBN 978-83-8088-080-1 oraz e-ISBN 978-83-8088-081-8.